

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо питань судового контролю та підтримки міжнародного
комерційного арбітражу
(реєстр. № 4351 від 31 березня 2016 року)**

За дорученням Голови Верховної Ради України від 01 квітня 2016 року Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 02 листопада 2016 року (протокол №52) проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питань судового контролю та підтримки міжнародного комерційного арбітражу (реєстр. № 4351 від 31 березня 2016 року), поданий народним депутатом України Мельниченком В.В. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою підвищення ефективності арбітражу, підвищення привабливості України як місця арбітражу і посилення притоку інвестицій в Україну. Завданнями законопроекту є забезпечення умов для розвитку та ефективного функціонування міжнародного арбітражу в Україні; усунення нормативних суперечностей та перешкод для формування проарбітражної практики державних судів; підвищення ефективності судового контролю щодо міжнародного комерційного арбітражу в Україні; створення позитивного іміджу України як юрисдикції, дружньої до арбітражу, та країни зі сприятливим інвестиційним кліматом; зменшення навантаження на державні суди у складних спорах за участі іноземних осіб; припинення відтоку складних спорів у іноземні юрисдикції з більш сприятливим арбітражним законодавством; формування потужного та стабільного джерела поповнення державного бюджету; посилення потоку інвестицій в Україну.

Для досягнення мети пропонується внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Законів України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та «Про судовий збір», які спрямовані на:

зменшення кількості судових інстанцій у розгляді усіх питань судового контролю та сприяння щодо міжнародного арбітражу до двох - Апеляційний суд м. Києва та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ;

встановлення особливої процедури для визнання та виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу в Україні, не залежно від місця арбітражу, а також процедури для скасування рішень та постанов міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України;

запровадження можливості розгляду клопотань про скасування та видачу дозволу на виконання арбітражного рішення в одному судовому провадженні;

надання сторонам права в арбітражній угоді виключити можливість оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу в державному суді (як і в багатьох розвинутих арбітражних країнах);

встановлення процедури прийняття судом рішень щодо постанов міжнародного арбітражу, винесених з питання попереднього характеру, а також процедури зупинення судом провадження про оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу на встановлений ним строк з тим, щоб надати складу міжнародного комерційного арбітражу можливість відновити арбітражний розгляд або вжити інших дій, які, на думку складу міжнародного комерційного арбітражу, дадуть можливість усунути підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу;

вирішення проблеми добровільного виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу та врегулювання питання стягнення відсотків річних за арбітражними рішеннями;

усунення суперечності в законодавстві України щодо арбітрабільності спорів та встановлюється загальне правило, що сторони мають право передати спір, який підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства/підвідомчий господарським судам, та щодо якого сторони можуть укласти мирову угоду, на розгляд третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, крім випадків, встановлених законом;

запровадження можливості звернення за отриманням заходів забезпечення позову на підтримку міжнародного арбітражу після ініціювання арбітражного провадження та вводиться поняття «зустрічне забезпечення» (застава, яка вноситься на депозитний рахунок суду або банківська гарантія), надання якого заявником є передумовою вжиття заходів забезпечення позову;

враховуючи складність питань, пов'язаних з наданням судової підтримки міжнародному арбітражу передбачається встановлення досить високих ставок судового збору для цієї категорії справ;

встановлення процесуального механізму для звернення складу арбітражного суду, або за його дорученням – стороною арбітражного

провадження, до державного суду за сприянням в отриманні доказів, необхідних в арбітражному провадженні;

усунення низки суперечностей та прогалин в процесуальному законодавстві з метою врегулювання питань судового контролю щодо міжнародного комерційного арбітражу.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики та правосуддя виходить з такого.

В Україні питання визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів, а також оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу регулюються великою кількістю нормативно-правових актів, а саме Конституцією України, Цивільним процесуальним кодексом України, Господарським процесуальним кодексом України, законами України «Про міжнародний комерційний арбітраж», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про міжнародне приватне право», «Про міжнародні договори України», «Про виконавче провадження», тощо. Також, державою Україною ратифіковано цілу низку міжнародних актів серед яких: Конвенція ООН про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року, Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж України, Арбітражний регламент Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах та підписано з багатьма державами двосторонні угоди про взаємне надання правової допомоги.

Однак, як засвідчує судова практика та підказує міжнародний досвід, чинне законодавство України потребує внесення низки нагальних змін для забезпечення повноцінного та одноманітного правового регулювання процедур розгляду справ про визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів та про оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу. Річ у тому, що норми, які б регулювали питання здійснення національними судами підтримки та належного судового контролю міжнародного арбітражу майже повністю відсутні у процесуальному законодавстві, що призводить до неоднакової та нестабільної судової практики.

Для прикладу, в узагальненні про судову практику розгляду клопотань про визнання та виконання рішень іноземних чи міжнародних арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України, проведеному в Апеляційному суді міста Києва йде мова про цілий ряд невизначеностей та проблем законодавства, які, як зазначається, можна вирішити шляхом як чіткішого законодавчого закріплення окремих положень, що регулюють процедуру визнання і виконання арбітражних рішень, так і видання відповідних роз'яснень вищими судовими інстанціями.

Варто відзначити, що пленуми Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ періодично готують інформаційні листи та узагальнення судової практики розгляду справ про визнання та виконання рішень міжнародних та іноземних арбітражів та про оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу.

Однак, очевидним є те, що лише вдосконалення законодавчої бази та чітка регламентація процедур пов'язаних із міжнародним комерційним арбітражем на законодавчому рівні може призвести до вироблення єдиного підходу правозастосування.

Разом з тим, як вбачається, Законопроектом також пропонується внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України в частині розгляду судами проваджень щодо оскарження рішень третейських судів. Однак, такі зміни, як виходять за межі предмету правового регулювання питань судового контролю та підтримки міжнародного комерційного арбітражу, так і не узгоджуються із нормами Закону України "Про третейські суди", який регулює порядок утворення та діяльності третейських судів в Україні та встановлює вимоги щодо третейського розгляду з метою захисту майнових і немайнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб.

Доволі дискусійною є новела, якою пропонується зосередження вирішення питань судового контролю та сприяння щодо міжнародного арбітражу у системі судів цивільної юрисдикції лише у двох судах: Апеляційному суді м. Києва та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних та кримінальних справ, адже вірогідна територіальна віддаленість та позбавлення можливості касаційного оскарження рішення суду може призвести до негативних наслідків.

Також, варто зазначити, що обмеження строку розгляду клопотань про визнання та виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу двома місяцями з дня надходження до суду сприятиме швидкості судового розгляду та спонукатиме учасників міжнародної торгівлі обирати арбітражну юрисдикцію України для вирішення спорів розгляду. Однак, потрібно урахувати, що потенційна складність окремих проваджень та інші суб'єктивні чинники, зокрема різноманітні тактики затягування судового розгляду сторонами, не завжди дозволятимуть суду максимально точно встановити наявність або відсутність підстав для визнання або скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Тим не менше, беручи до уваги те, що міжнародний комерційний арбітраж є ефективним та прогресивним способом вирішення правових суперечок, належний рівень розвитку арбітражного законодавства є актуальним та важливим, а тому члени Комітету підтримують запропоновані Законопроектом зміни, що спрямовані на усунення прогалин та суперечностей процесуального законодавства.

Також, варто зазначити, що Законопроект потребуватиме доопрацювання для його узгодження із положеннями Закону України «Про

внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII, які набрали чинності 30 вересня 2016 року.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює ряд зауважень та пропозицій до окремих положень Законопроекту та вважає, що за результатами розгляду в першому читанні Законопроект доцільно повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій.

На підставі викладеного вище, Комітет з питань правової політики та правосуддя вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питань судового контролю та підтримки міжнародного комерційного арбітражу (реєстр. № 4351 від 31 березня 2016 року), поданий народним депутатом України Мельниченком В.В. та іншими, прийняти за основу.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову підкомітету Алексєєва І.С.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ